

EEN NIEUW INITIATIEF: *SEMINARIE SESSIES 2019-2020*

Over tolerantie toen en nu

Nederlanders zeggen over zichzelf dat ze nogal tolerant zijn. Er wordt dan bijvoorbeeld gewezen op een lange geschiedenis van verdraagzaamheid en respect voor minderheden. De eeuwen door zochten groepen uitgestoten een veilig heenkomen in ons land. Of het nu gaat om Sefardische Joden, Franse hugenoten of Zwitserse mennonieten, ze waren welkom. Het begin van (het vraagstuk van) de tolerantie kan gevonden worden in de 16e eeuw. In deze eeuw van reformatie en omvorming kwam de vraag op hoe om te gaan met nieuwe religies in een land. Was de veiligheid in het land wel gewaarborgd wanneer er zoveel verschillende groepen mensen in één land zouden samenleven? Ook in de filosofie komt de vraag naar tolerantie en naar eenheid naar voren, bijvoorbeeld bij de Joodse denker Baruch de Spinoza. Hoe verhouden persoonlijke godsbeelden zich tot de eenheid en stabiliteit in een land? Dit soort van discussies is nog altijd relevant. Heeft tolerantie een prijs? Wat betekent het als je zegt een ander te verdragen? Is tolerantie altijd positief, of is er ook sprake van macht en ongelijkheid? Denk maar eens aan de weigerambtenaar. Mocht h/zij er zijn? Of de winkelier die veroordeeld werd omdat hij op zondag per se zijn winkel wilde sluiten. In hoeverre mag de ander er werkelijk zijn zoals die is?

Over deze en andere vragen gaat het in een serie Seminarie Sessies. Een drietal bijeenkomsten georganiseerd vanuit het Doopsgezind Seminarium. Om elkaar te ontmoeten en te bevragen, te leren en te delen, uit te dagen en tot de kern te komen. Waar staan we dan zelf?

Het onderwerp tolerantie wordt belicht vanuit drie verschillende invalshoeken: historisch, filosofisch en systematisch (vanuit de vrede-theologie). De docenten zijn allemaal verbonden aan het Doopsgezind Seminarium. Zij zijn graag met u onderweg om de blik te scherpen en kennis te vermeerderen. Natuurlijk zal er in de sessie ook ruime aandacht zijn voor ontmoeting, onderlinge gedachtevorming en gesprek.

- 29 en 30 november 2019

Alles in één: bestansethiek en tolerantie bij Spinoza (prof. dr. Chris Doude van Troostwijk)

Sinds de zeventiende eeuw, wordt Het Nederlandse doperdom gekleurd door zoiets als een vrijzinnige voorkeur in geloven en denken. Liever in vrede met elkaar leven, luidt het devies, dan elkaar het leven verzuren om verschillende religieuze denkbeelden. Ethiek is belangrijker dan dogmatiek. Geen wonder dat, tot de dag van vandaag, veel doopsgezinden verwantschap voelen met Baruch de Spinoza (1632-1677). Afkomstig uit een voor de katholieke inquisitie gevluchte Portugees-joodse familie, kreeg Spinoza ook in eigen kring te maken met onverdraagzaamheid. Hij werd, vermoedelijk vanwege zijn verlichte ideeën, uit de Amsterdamse synagoge verbannen. In Rijnsburg legde hij zich voortaan toe op het uitwerken van zijn filosofie. Zijn hoofdwerk, de *Ethica*, beschrijft hoe de mens gelukkig kan leven door rationeel inzicht, mentale evenwichtigheid en een verdraagzame levenshouding. Het boek gaat echter over meer dan bestansethiek alleen. In reactie op het lichaam-geest dualisme van Descartes, ontvouwt het een “monistische” zijnsfilosofie. Al wat is, is één. En die perfecte eenheid, die we kennen als onze natuur, wordt door Spinoza “god” genoemd. *Deus sive natura*. Spinoza’s denken stelt de vraag naar religieuze tolerantie op scherp. Staan persoonlijke godsbeelden per definitie haaks op sociale vrede en stabiliteit? Moeten we werkelijk, zoals een veel gehoorde kritiek op Spinoza luidt, abstract en rationeel “geloven” omwille van de vrede?

- 17 en 18 januari 2020

Doopsgezinden en Tolerantie – historische kaders (Prof. dr. Mirjam van Veen)

De eerste pleitbezorgers voor religieuze tolerantie behoorden tot de radicale reformatie. Geen wonder: aanhangers van deze vervolgte minderheid hadden alles bij tolerantie te winnen. Toch is de wanhoop over het eigen lot niet de enige reden dat juist dopers pleitten voor tolerantie. Hun standpunt had alles te maken met de rol die zij voor de kerk zagen weggelegd. Dopers identificeerden zich met de vervolgte Christus en trachtten aan te tonen dat de ware kerk altijd vervolgd was. De vijanden van Christus, de Schriftgeleerden en de farizeeën, hadden de gelovigen vervolgd. Welke argumenten gebruikten deze dopers in hun pleidooi voor religieuze tolerantie? Hoe slaagden vertegenwoordigers van de radicale reformatie erin invloed te winnen en het debat hun kant op te sturen? Aan de hand van een aantal concrete gevallen bespreken we hoe het minderheidsstandpunt van de dopers uiteindelijk het meerderheidsstandpunt werd.

(In)tolerantie in beeld gebracht: De Doopsgezinden en religieuze twisten in vroegmoderne spotprenten (dr. Nina Schroeder)

Spotprenten bieden een levendig beeld van de Europese religieuze twisten tijdens de vroegmoderne tijd. We bekijken hoe de spotprent vanaf de tijd van de Reformatie werd gebruikt en dan specifiek hoe op spotprenten de doopsgezinde geschiedenis en tolerantie wordt verbeeld. Veel spotprenten uit de 16de en 17de eeuw tonen religieus onenigheid en kritiseren anderen, maar een paar kunstwerken verzetten zich tegen religieuze onderdrukking en bepleiten tolerantie. De makers van de spotprenten gebruiken verschillende manieren om hun boodschap duidelijk te maken, van allegorie en complex visuele grapjes tot grove visuele beledigingen. Deelnemers aan de cursus maken kennis met deze spotprenten, de context waarin ze zijn ontstaan en de religieuze betekenis er van; daarnaast leren ze de spotprenten te analyseren. Kunstgeschiedenis en kerkgeschiedenis ontmoeten in deze beeldrijke en interactieve sessie.

- **21 en 22 februari 2020**

Tolerantie en vrede (Prof. dr. Fernando Enns en dr. Christiane Karrer)

Tolerantie leidt tot vrede, zo is de gedachte. Er kan echter ook sprake zijn van 'cheap tolerance', een gedachte die door Fernando Enns verder werd uitgewerkt. Wordt niet te gemakkelijk gezegd dat men elkaar tolereert? Tolerantie is niet louter positief, er kan ook sprake zijn van dominantie (ik tolereer jou omdat ik mij boven jou verheven acht). Over tolerantie en vrede, ook in oecumenisch opzicht, is veel te zeggen. Waar schuurt het? Er wordt, naast een systematisch-theologische lijn, ook een Bijbelse lijn getrokken. Bijbelse principes als het gaat over tolerantie en intolerantie.

Opzet van de Seminarie Sessies

De opzet is steeds als volgt: op vrijdagavond ontvangst om 17.30 uur met aansluitend om 18.00 uur diner, daarna sessie I. Na het ontbijt op de zaterdagochtend sessie II, na de lunch gevolgd door sessie III. Het programma wordt om 16.00 uur afgesloten.

Kosten

De kosten van de Seminarie Sessie bedragen € 150,00 per persoon per bijeenkomst. Dat is het tarief voor de cursuskosten, een overnachting op een éénpersoonskamer, ontbijt, lunch, diner en koffie-/thee en verblijfsbijdrage.

Aanmelden

Aanmelden kan via: vera.kok@ads.nl. U vraagt het inschrijfformulier aan, vult dit in en stuurt het terug. Voor meer informatie kunt u telefonisch contact opnemen met Vera Kok: 020 - 6230914 of zie de website: www.doopsgezind.nl

Locatie

De Seminarie Sessies vinden plaats in Mennorode: een hotel en congrescentrum dat zijn oorsprong vindt in de Doopsgezinde Broederschap. Kijk op www.mennorode.nl. Adres: Apeldoornseweg 185, 8075 RJ Elspeet 0577 498 111